

A propòsit de la llengua del judici

Jordi Sedó

Escriptor i sociolingüista
www.escriptors.cat/autors/jordisedo

En aquest llarguíssim judici de la vergonya, podem observar, dia rere dia, un curiós costum que s'observa en la manera de parlar dels catalans, tot i que la cosa no és d'ara, sinó que ja ve d'antic i fa palès un aspecte més de la subordinació que pateix la llengua catalana. Sobretot perquè és un costum que han adoptat també aquells que opten per parlar sempre en castellà. Això sí: amb el beneplàcit de la ciutadania catalanoparlant, que acostuma a sentir-se molt cofoia amb una pràctica, la que descriuré a partir de la sociolingüística a les ratlles següents, que a mi, em sembla, en canvi, que hauríem d'abandonar tan aviat com sigui possible perquè representa fer el joc a aquells que opten per obviar sistemàticament la llengua pròpia d'aquest país.

Es tracta d'un fenomen que es manifesta gairebé exclusivament quan el discurs s'esdevé en castellà, tot i que, més avall, parlaré d'una excepció que confirma la regla. Consisteix a dir, excepcionalment en català, només aquelles paraules que, pel seu significat, se suposa que poden ser emblemàtiques o portadores d'una certa càrrega de catalanitat. Em refereixo a mots com ara *conseller* o *Parlament*, als noms de ciutats que tenen traducció al castellà com ara Lleida o Girona o, en general, als organismes, càrrecs o institucions que pertanyen a l'administració catalana o, fins i tot, a la mateixa paraula *Catalunya*, que, seguint aquesta pràctica, també solem trobar escrita amb *ny* en comptes de la lletra *ñ*, que és el que hi escauria quan el text és en castellà.

Potser, amic lector que llegiu això, us estranyaria que jo recomani dir *consejero*, *Parlamento*, *Lérida* i *Gerona* i escriure *Cataluña* quan es fa servir la llengua castellana. Em sap greu. De fet, el que recomano és que, per poc que pugueu, feu servir el català en tot moment. Ara, per si sovint opteu pel castellà, intentaré explicar-vos-ho a les ratlles que segueixen.

I A LA INVERSA?

En primer lloc, us heu plantejat per què aquest fenomen no es produeix a la inversa? És a dir, ens sembla perfectament pertinent dir:

"El Parlament se hizo eco de los incidentes que se produjeron en la sede de la Conselleria i el president tuvo que intervenir."

Però, en canvi, ens resultaria molt estranya una frase com ara:

"El Senado es va fer ressò dels incidents que van

tenir lloc a la seu del Ministerio i el Presidente hi va haver d'intervenir."

Sí o no? Oi que fa estrany? Proveu-ho amb aquesta, ara:

"Las nevadas en Catalunya obligan a realizar cortes de circulación en las carreteras entre Girona y Lleida."

Bé, oi? No us estranya gens. Doncs ara, compareu-la amb la següent:

"Les nevades a Aragón obliguen a realizar talls de circulació a les carreteres entre Zaragoza i Teruel."

Què us sembla? Inacceptable? I tant! Tant com l'anterior. Perquè el fet que aquesta pràctica només tingui lloc, suposadament en favor del català, en els discursos en castellà i que, en canvi, no es produeixi a la inversa és una conseqüència més de la subordinació de la nostra llengua, que necessita llastimosament veure's reconeguda davant l'evidència que no pot ser usada en tots els àmbits i en tots els moments, com és ara, per exemple, el cèlebre judici. El que es pretén, doncs, és fer veure que es vol pal·liar el greuge fent-hi una magnànima concessió que el castellà no necessita perquè és una llengua superior. Una manera de donar-nos peixet, vaja...

PER QUÈ HO FEM?

En cas que l'autor d'un d'aquests engendres lingüístics que he posat com a exemples a les ratlles precedents o d'altres de similars sigui un catalanoparlant, és com si ens digués: "Parlo en castellà perquè no em queda més remei, però, almenys, les paraules emblemàtiques les dic en català perquè quedi clar que reivindico la meua llengua." Una clara mostra d'impotència, doncs, que el receptor castellanoparlant acostuma a mirar-se, si no amb menyspreu, sí amb una indiferència indulgent i ple d'estranyesa per l'extravagància que representa. Una situació que, si més no, a mi, em resulta humiliant. Si vols reivindicar la teua llengua, parla-hi. I si no vols o no et deixen, fes-ho en la llengua que triïs, però fes-ho bé, caram...! I, després, reivindicues tant com vulguis, però d'una altra manera, que fent-ho així sembla que ja et quedis content amb les miques que et permeten.

Si, en canvi, es tracta d'un castellanoparlant el que cau en aquesta estranyíssima manera de barrejar llengües, és com si ens digués: "Parlo en castellà perquè em surt dels pebrots –soc a Espanya i només faltaria...!–, però ja sé que, als catalans, us agrada que parlem en català i, vaja, perquè no sigui dit, ja diré totes les paraules emblemàtiques en català." Com si, amb això, ja n'haguéssim de tenir prou...!

Doncs, per a mi, ja se la poden confitar, aquesta concessió. M'estimo més que, si opten per parlar en castellà, ho facin assumint-ne totes les conseqüències. No cal que prostitueixin la bella llengua cas-

tellana amb mots aliens. Em molesta que emmascarin la seva opció amb subterfugis pretesament atenuants que semblen més aviat una graciosa caritat que no pas una mostra de respecte per la nostra llengua. I això va també, molt especialment, pels catalans que opten per parlar en castellà.

Cas paradigmàtic és, per exemple, el dels diaris catalans que es publiquen en castellà –fins no fa tant, exclusivament– o les declaracions del judici, on els policies que hi intervenen fent les exageracions més pintoresques sobre els fets que s'hi jutgen utilitzen, en la majoria dels casos, aquesta peculiar barreja, que, a Catalunya, ha esdevingut ja, lamentablement, una pràctica habitual i –el que és més greu– acceptada com a mal menor pels catalans!

L'EXCEPCIÓ QUE CONFIRMA LA REGLA

Fixeu-vos que, parlant en català, observem també una actitud anàloga en un cas molt concret. Hi ha algú que hagi llegit o sentit, per exemple, un titular com ara, posem per cas, el següent?:

"Una excepcional onada de fred envaeix England i molt especialment la seva capital, London"

Oi que no? En canvi, us estranyaria gaire llegir aquest?:

"Una excepcional onada de fred envaeix la Val d'Aran i molt especialment la seva capital, Vielha."

Oi que el trobeu més normal? Fixeu-vos, doncs, que el tractament és el mateix. I és que, potser sense adonar-nos-en, trobem que no ens cal disculpar-nos davant l'anglès per parlar català, però, en canvi, sí que ens fa l'efecte que hem de mostrar alguna deferència amb l'aranès. L'anglès, una llengua d'estatus superior, no pateix si no la fem servir. L'aranès és una llengua minoritzada en el propi territori, fins i tot, per part dels mateixos aranesos i, naturalment, per part dels catalans, que, tanmateix, lamentem la minorització de la nostra. Per això, ens sembla que també mereix aquesta inhibició d'escriure obertament els suposadament invasius *Vall d'Aran* i *Viella* dins un text en català i ens estimem més optar tímidament per la grafia aranesa fent un poti-poti lingüístic inadmissible, que esdevé tan sols una miserable almoïna que pretén exculpar el qui parla per no voler o no haver après a fer-ho en la llengua subordinada.

No, senyors i senyores. Quan, per covardia o per comoditat, s'opta per fer servir una llengua que envaeix excessivament àmbits d'ús en aquell territori, cal fer-ho assumint-ne totes les conseqüències encara que faci lleig. Per respecte a la llengua minoritzada i també per respecte a aquella per la qual s'ha optat, que no tenen cap culpa de l'ús o l'abús que en fan els parlants. Les llengües són sempre innocents. Si volem buscar-hi culpables, ho hem de fer entre els parlants, que disposem de voluntat i de lliure arbitri.

UN FENOMEN AL MARGE DE LA LINGÜÍSTICA

UN FENOMEN AL MARGE DE LA LINGÜÍSTICA

I, per acabar, un darrer apunt que us mostrarà clarament que el fenomen que he comentat en aquest article no té cap mena de fonament en la lingüística i sí en la sociopolítica: sempre es produeix, com una mena de desgreuge, exclusivament entre una llengua minoritzada i la causant d'aquesta minorització. Us imagineu que malament que ho passaríem, si això tingués, efectivament, algun fonament lingüístic i, fos, per tant, generalitzable? Què fariem quan haguéssim de fer servir noms geogràfics com ara Hongria, Noruega, Holanda o Marroc? Sabríeu com dir-los en la llengua original? *Suïssa*, ho hauríem de dir en quatre llengües? *Bèlgica*, en dues? O en cinc! No oblidem que, a Bèlgica, a part del francès i el flamenc, hi ha sengles regions on es parla l'alemany, el fràncic i el limburguès! I en quina ho diríem primer? I quan haguéssim d'escriure als diaris noms com ara Índia, Tòquio, Pequín, Israel, Moscou o Addis Abeba en la llengua original...? Voleu dir que els teclats dels ordinadors ens cabrien a la taula...?

I, per cert, quan escrivim *Catalunya* en un text en castellà, com és que, al costat, no hi posem també *Catalonha*? És que, en aquest cas, ens concedim una butlla especial per a excloure l'aranès de les llengües del nostre país?

En fi, oi que ho veieu, que no té cap sentit...?